

รายวิชาสังคมศึกษา

รหัสวิชา สด๒๑๐๑

ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม

ครูผู้สอน ครูสุดาร์ตน์ จันทะแจ่ม

ครูอริษา แก้วไทรหงวน

เรื่อง

ข้างขึ้น ข้างแรม

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. อธิบายความหมายและความสำคัญของ
ปรากฏการณ์ข้างขึ้น ข้างแรมได้
๒. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโลก ดวงอาทิตย์
และดวงจันทร์ได้

น้ำขึ้น น้ำลง

เกิดจากแรงดึงดูดของดวงจันทร์
และดวงอาทิตย์ที่มีผลต่อโลก

แรงดึงดูดของดวงอาทิตย์
และดวงจันทร์ ทำให้ระดับน้ำ
บนพื้นโลกในจุด ก สูงขึ้น

ระดับน้ำในจุด ค สูงขึ้น
เพื่อรักษาสสมดุลในการ
หมุนรอบตัวเองของโลก

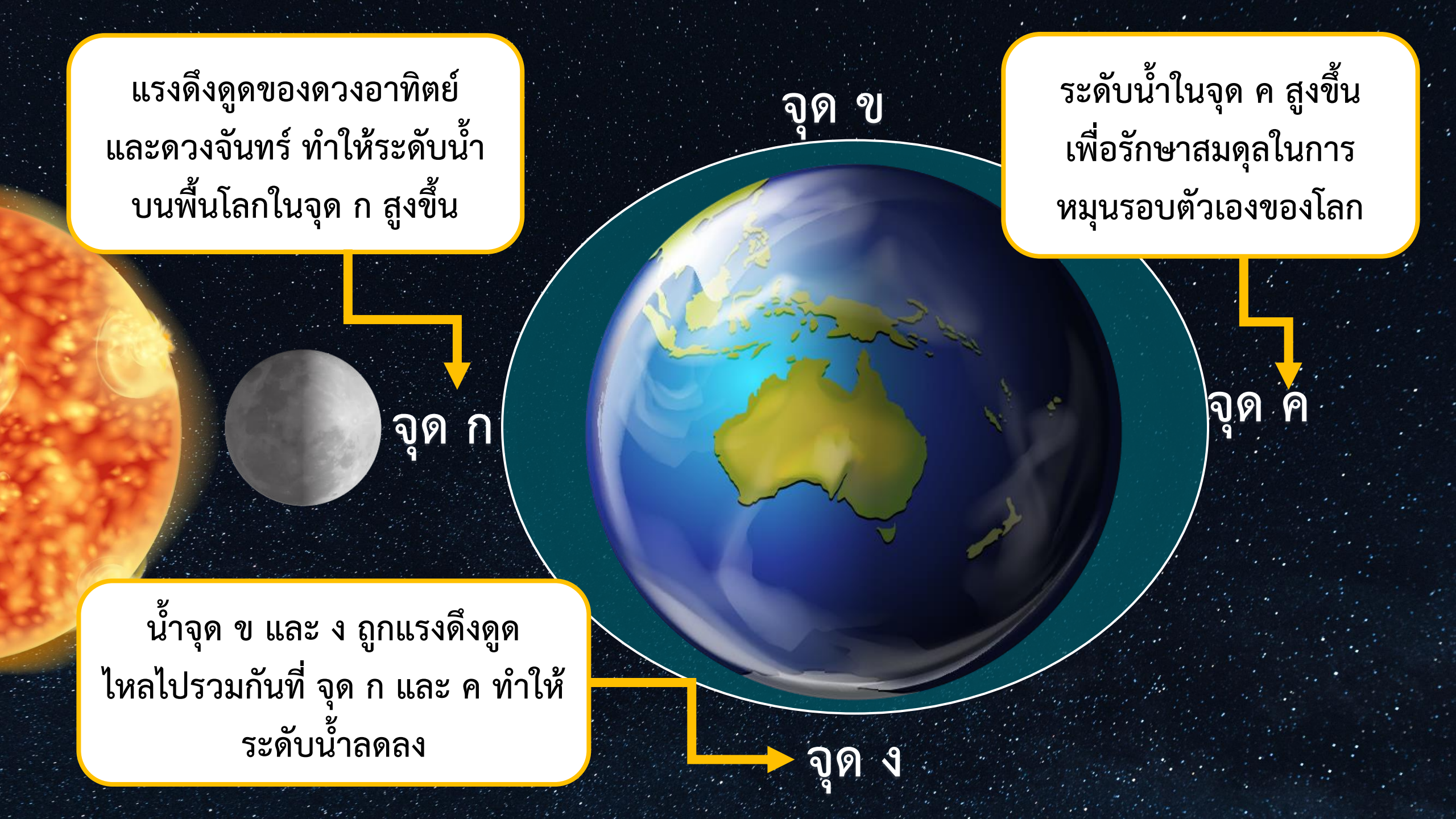
น้ำจุด ข และ ง ถูกแรงดึงดูด
ไหลไปรวมกันที่ จุด ก และ ค ทำให้
ระดับน้ำลดลง

จุด ข

จุด ก

จุด ค

จุด ง

ดวงจันทร์ กลางคืน

คำถาม

ในแต่ละคืนดวงจันทร์มีลักษณะ
เหมือนกันหรือไม่อย่างไร

ข้างขึ้น ข้างแรม

ไม่เหมือนกัน

เพราะ บางคืนเห็นดวงจันทร์เต็มดวง
บางคืนเห็นดวงจันทร์เป็นเสี้ยว

คำถาม

นักเรียนชอบดวงจันทร์ ลักษณะใด
เพราะเหตุใด

วีดิทัศน์

เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม

ดวงจันทร์

โลก

ดวงอาทิตย์

สื่อวีดิทัศน์ใช้เพื่อการศึกษาเท่านั้น

ขอขอบคุณสื่อวีดิทัศน์

จาก สำนักเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน
สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม

วันที่สืบค้น ๒๑ ม.ค. ๒๕๖๕

แหล่งที่มา <https://www.youtube.com/watch?v=483ZnTdAY88>

คำถาม

เพราะเหตุใดในแต่ละวัน
ดวงจันทร์มีลักษณะที่ไม่เหมือนกัน

ข้างขึ้น ข้างแรม

ดวงจันทร์โคจรรอบโลก แล้วสะท้อนแสง
จากดวงอาทิตย์ในตำแหน่งที่แตกต่างกัน

ข้างขึ้น ข้างแรม

ทำให้ในแต่ละคืนมองเห็นดวงจันทร์มีลักษณะ
แตกต่างกันไป ที่เราเรียกว่า ข้างขึ้น ข้างแรม

ข้างขึ้น ข้างแรม

ข้างขึ้น ข้างแรม

ข้างขึ้น คือ ช่วงเวลาของคืนที่ดวงจันทร์สว่าง
เริ่มจากขึ้น ๑ ค่ำจนถึง ขึ้น ๑๕ ค่ำ

ขึ้น ๑๕ ค่ำ เราจะมองเห็นดวงจันทร์เต็มดวง

ข้างขึ้น ข้างแรม

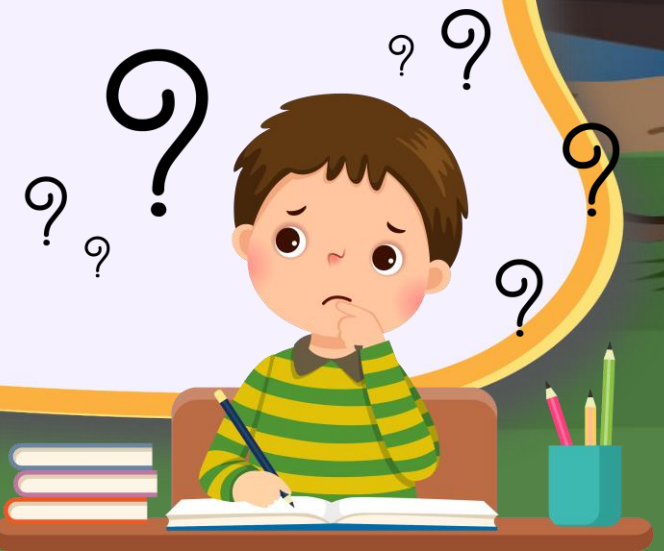
ข้างแรม คือ ช่วงเวลาของคืนที่ดวงจันทร์มืด
เริ่มจากแรม ๑ ค่ำ จนถึงแรม ๑๕ ค่ำ

แรม ๑๕ ค่ำ เราจะมองไม่เห็นดวงจันทร์

ข้างขึ้น ข้างแรม

นักเรียนคิดว่า ดวงจันทร์มีแสงสว่าง
ในตัวเองหรือไม่

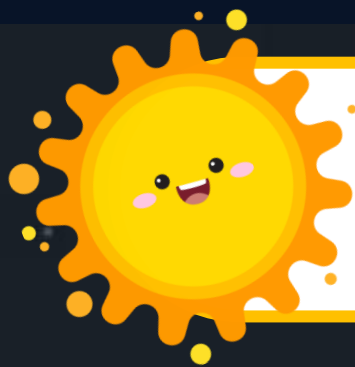
ข้างขึ้น ข้างแรม

ดวงจันทร์เป็นดาวที่ไม่มีแสงสว่างในตัวเอง
แสงสว่างที่เห็นจากดวงจันทร์ เกิดจาก

แสงดวงอาทิตย์

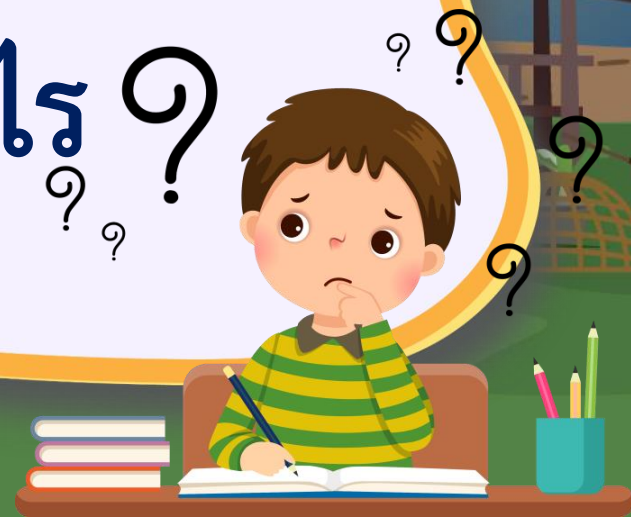
แสงของดวงอาทิตย์ที่ส่องกระทบดวงจันทร์

คำถาม

การเรียนรู้ปรากฏการณ์
ข้างขึ้น ข้างแรม
มีประโยชน์อย่างไร ?

ข้างขึ้น ข้างแรม

ทำให้ทราบวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
เช่น วันพระ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา
วันออกพรรษา

มีนาคม 2565 / March 2022

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
		1 แรม ๑๓ ค่ำ เดือนสาม(๓) ปีฉลู	2 แรม ๑๔ ค่ำ เดือนสาม(๓) ปีฉลู	3 ขึ้น ๑ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	4 ขึ้น ๒ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	5 ขึ้น ๓ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู
6 ขึ้น ๔ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	7 ขึ้น ๕ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	8 ขึ้น ๖ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	9 ขึ้น ๗ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	10 ขึ้น ๘ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	11 ขึ้น ๙ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	12 ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู
13 ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	14 ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	15 ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	16 ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	17 ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	18 แรม ๑ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	19 แรม ๒ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู

เมษายน 2565 / April 2022

อาทิตย์	จันทร์	อังคาร	พุธ	พฤหัสบดี	ศุกร์	เสาร์
				1 แรม ๑๕ ค่ำ เดือนสี่(๔) ปีฉลู	2 ขึ้น ๑ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด	
3 ขึ้น ๒ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด	4 ขึ้น ๓ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด	5 ขึ้น ๔ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด วันแข่งม้า	6 ขึ้น ๕ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด วันจักรี	7 ขึ้น ๖ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด	8 ขึ้น ๗ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด	9 ขึ้น ๘ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด
10 ขึ้น ๙ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด	11 ขึ้น ๑๐ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด	12 ขึ้น ๑๑ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด	13 ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด วันสงกรานต์	14 ขึ้น ๑๓ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด วันสงกรานต์	15 ขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด วันสงกรานต์	16 ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือนห้า(๕) ปีชวด

ช่วยกันตอบ

๑. โลกหมุนรอบตัวเอง และโคจรรอบดวงอาทิตย์
ทำให้เกิดปรากฏการณ์...กลางวัน กลางคืน...

๒. ดวงจันทร์โคจรรอบโลกในตำแหน่งที่ต่างกัน
ทำให้เกิดปรากฏการณ์...ข้างขึ้น ข้างแรม.

๓. เกิดจากแรงดึงดูดของดวงจันทร์และดวงอาทิตย์
ที่มีต่อโลก ทำให้เกิดปรากฏการณ์...น้ำขึ้น น้ำลง.

ใบงานที่ ๕

เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม

สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th

ใบงานที่ ๕ เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๑๐ เรื่อง รอบดวงจันทร์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๒ เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม
รายวิชา สังคมศึกษา รหัสวิชา ส๑๒๑๐๑ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง : ให้อ่านภาพดวงจันทร์ลักษณะต่าง ๆ ที่นักเรียนเคยสังเกตเห็น พร้อมตอบคำถามให้ถูกต้อง

๑. การที่เรามองเห็นดวงจันทร์มีลักษณะแตกต่างกัน
เกิดจากอะไร.....

.....

.....

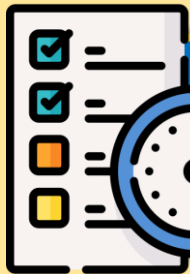
๒. แรม ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์มีลักษณะอย่างไร

.....

๓. ขึ้น ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์มีลักษณะอย่างไร

.....

ชื่อ.....สกุล.....ชั้น.....เลขที่.....

กิจกรรมของปลายทางในวันนี้

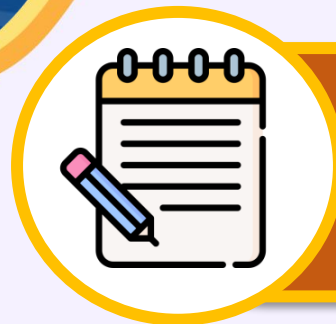
คำชี้แจงกิจกรรมนักเรียน

ให้วาดภาพดวงจันทร์ลักษณะต่าง ๆ
ที่นักเรียนเคยสังเกตเห็น พร้อมตอบ
คำถามให้ถูกต้อง

คำชี้แจงกิจกรรมครู

๑. แจกใบงานที่ ๕ เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม
๒. เดินดูนักเรียนในชั้นเรียนคอยให้คำแนะนำนักเรียน

ใบงานที่ ๕

เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม

๑. การที่เรามองเห็นดวงจันทร์มีลักษณะแตกต่างกัน เกิดจากอะไร

.....

.....

๒. แรม ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์มีลักษณะอย่างไร.....

.....

๓. ขึ้น ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์มีลักษณะอย่างไร.....

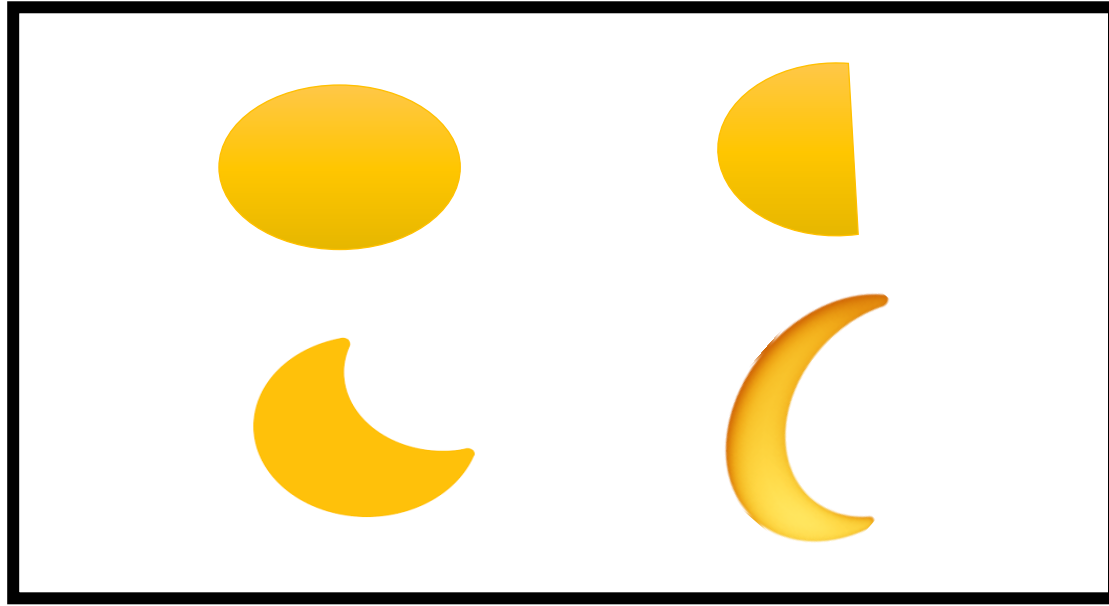
.....

.....

เฉลยใบงานที่ ๕

เรื่อง ข้างขึ้น ข้างแรม

๑. การที่เรามองเห็นดวงจันทร์มีลักษณะแตกต่างกัน เกิดจากอะไร
...เพราะดวงจันทร์โคจรรอบโลกอยู่ในตำแหน่งต่าง ๆ ทำให้คน...
...ที่อยู่บนโลกมองเห็นรูปร่างของดวงจันทร์เปลี่ยนไปในแต่ละคืน...

๒. แรม ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์มีลักษณะอย่างไร.....

.....**มองไม่เห็นดวงจันทร์ (คืนเดือนมืด)**.....

๓. ขึ้น ๑๕ ค่ำ ดวงจันทร์มีลักษณะอย่างไร.....

.....**มองเห็นดวงจันทร์เต็มดวง (คืนเดือนเพ็ญ)**.....

.....

สรุปบทเรียน

ข้างขึ้น ข้างแรม เกิดจากการที่ดวงจันทร์โคจรรอบโลกในตำแหน่งที่แตกต่างกัน เมื่อแสงจากดวงอาทิตย์ส่องกระทบดวงจันทร์ แล้วสะท้อนมายังโลก จึงทำให้เรามองเห็นดวงจันทร์มีลักษณะที่ต่างกันไปในแต่ละคืน

บทเรียนครั้งต่อไป

เรื่อง ฤดูกาลกับการดำเนินชีวิต

สิ่งที่ต้องเตรียม

ใบงานที่ ๖ เรื่อง ฤดูกาลกับการดำเนินชีวิต

